

Prezenta lucrare conține _____ pagini

Numele:.....

Inițiala prenumelui tatălui:

Prenumele:.....

Școala de proveniență:

Centrul de examen:

Localitatea:

Județul:

Nume și prenume asistent	Semnătura

EVALUAREA NAȚIONALĂ PENTRU ABSOLVENȚII CLASEI A VIII-A

Anul școlar 2025-2026

Disciplina: *Limba și literatura romani maternă*

- Toate subiectele sunt obligatorii.
- Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de două ore.

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

Del pes o tèksto:

Kon si o Phuro Krećuno?

Varekana, and-jekh tikno fòros, živelas jekh phuro butărno savo kerelas khelnorre. Savorro berś kerelas kamipnaća but śukar khelnorre.

And-e Krećunesqo Anglodives, o phuro butărno gelās e khelnorrenća and-o fòros te bikinel len. Vov bikinelas e khelnorre vaś cira love.

And-jekh berś, palal so bikindās savorre khelnorre, avilindoj khere, aćhilās paśal jekh kheresqi felāstra kaj beśelas jekh ćorri familia. Vov kamlās te dikhel so khelnorre xudine e ćhavorre andar kodova kher. O glāso e trine ćhavorrenqo phenelas:

- Te avelas amen jekh khelnorro, avelas amenqe dōsta s-ol trinenqe! Khelasas amen khethanes, na xasas amen vaś lesqe!

O phuro žanglās ke na mai si les nijekh khelnorro. Vov but kamelas te del vi len vareso. Tha` p-o fūndo e gonesqo maj sas jekh khelnorro. Kadja bari loś kerdās e trine ćhavorrenqe.

P-o drom o phuro godīsarelas pes: „Kamavas te kerav kazom khelnorre kaj te dav sarkone ćhavorresqe andar i lūmjā, maj but kodolenqe kaj si ćorre, savenqe na kinel lenqe khonik.”

Sar žalas p-o drom, dikhlās and-o iv jekh buznrri savi dikhelas lesće rovindoj.

- O ćorro živutro, so si tuća, so dukhal tut?

I buznrri sas maladi k-o punro. O phuro, sar žanglās vov, phandās laqo punro thaj vastdās la te vazdel pes. Atūnc, lośali, i buznrri, phendās e phuresqe:

- Dikhav ke si tut jekh laćho ilo. Tiro kamipen avela ćaćipen.

Andar o ćeros avilās jekh drabardi sània, cirdini śukare buznorrenćar. O phuro unklilās anda laće thaj xurāndilās karing o ćeros, and-jekh paramićaqi lūmjā. Lesqe ćorre gada paruvden pen and-e aver lole śukar gada.

Palal varesode vaxt, xatārdās sar mukhen pen tele, and-jekh ivārdo them. And-jekh kherorro, maj but tiknorre aźukārenas les lośale. E tiknorre aźukārenas te phenel lenqe o phuro save khelnorre te keren. O phuro thaj e tiknorre kerenas khelnorre vaś sarkon ćhavorro andar i lūmjā.

Akana, o phuro sas but lośalo ke savorre ćhavorre xudena o kamlo khelnorro. Atunćaćar o anav e phuresqo sas o Phuro Krećuno. Vov anel e ćhavorrenqe lośalimata.

Ćhavalen, ćhajalen tume kamen te aven e Phure Krećunosqe vastditōrā? Atunć trebal kaj te godīsaren tumen te vastden vi e ćorre ćhavorren, te keren vi len lośale!

o amboldipen thaj i adaptàcia kerde kaćar o Jonel Kordovan

Xramosar o amboldipen ka-o svàko mangipen, dikhindoj o dino tèksto kaθar o jekhto subjèkto.

1. Xramosar, andar o dino dikcionarosqo artikulo, o sènso andar i avutni fràza vaś o alav „phuro”:

„P-o drom o phuro godīsarelas pes...”.

2 pùnturǎ

phuro 1. subst. moș, bătrân 2. adj. bătrân 3. adj. matur

2. Jekh butărno phuro živelas ...

- a. and-jekh tikno fòros.
- b. and-jekh baro fòros.
- c. and-jekh veś.
- d. and-jekh tikno gav.

2 pùnturǎ

O lačo amboldipen si ka-i grafèma

.

3. O phuro kerelas bare kamipnaça ...

- a. šukar lila.
- b. šukar gilǎ.
- c. sukar khelnorre.
- d. but sastrutne butǎ.

2 pùnturǎ

O lačo amboldipen si ka-i grafèma

.

4. Xramosar p-o telutno than savo si o tìtulo e tekstosqo. Čácar tiro amboldipen xramosarindoj duj informàcie andar o dino tèksto.

4 pùnturǎ

5. Xramosar „X” palal svàko enùnco kaj te sikaves kana si ćaćes vaj na, dikhindoj e informàcie andar o dino təksto.

6 pùnktură

O enùnco	Si ćaćes	Na si ćaćes
a. O phuro butărno gelăs e khelnorrença and-o fòros te bikinel len.		
b. P-o fùndo e gonesqo maj sas jekh khelnorro.		
c. O phuro phendăs so kamel te kerel khelnorre kaj bikinel len le savorre ćhavorrenqe andar i lùmja.		
d. Le phuresqe ćorre gada paruvden pen and-e aver lole šukar gada.		
e. O anav e phuresqo sas o Phuro Krećuno.		
f. O phuro unklilăs and-i sania thaj xurändilăs karing o ćeros, and-jekh paramićaqi lùmja.		

6. Vakăr, and-e 50–80 alava, **palal sar šaj te vastdas e ćorre ćhavorren, te keras len lošale!**

6 pùnktură

7. O Darius thaj i Alina vakären palal o pućhipen: „Sar d-ašti te keras averen lošale?”.

O Darius: *Me phenav so šaj te keras len lošale kana keras lenqe dinimata.*

I Alina: *Me phenav von si lošale kana phiravas amen šukar lença.*

Xramosar jekh təksto and-e 60–100 alava, and-o savo te xramosaras so tu patăs palal o phenipen le duje ženenqo.

8 pùnktură

2. O alav telal savo si cirdini jekh lînia andar o enûncio: „Aven pakivale savorre **manúsença!**” si

- a. substantivo/ navni.
- b. pronòmbro/ sarnavni.
- c. vèrbo/ kernavni.
- d. adžektivo/ pašnavni.

2 pùntură

O lačo amboldipen si ka-i grafèma

.

3. O vèrbo telal savo si cirdini jekh lînia andar o enûncio: „Vaş savorre bută andar tumaro živipen trebal **te keren** butî!” si ka-o mòdo...

- a. indikativo.
- b. konžunktivo.
- c. kondicionàlo.
- d. infinitivo.

2 pùntură

O lačo amboldipen si ka-i grafèma

.

4. O Adi xramosarel palpale jekh mesàžo pesqe siklărănăqe. Xramosar, maj tele, and-e ćúće thana, e trebutne alava palal sar mangel pes and-e parantèze.

4 pùntură

Kuč siklărnilè,

Kamav te _____ (**naisarel, o akanutno vaxt**) tuqe vaş o mesàžo savo tu bíchaldăn les manqe.

E svàtură save tu _____ (**xramosarel, o nakhlo vaxt**) len manqe si but ćaće vi lače.

Kadala alava avena _____ (**me, ka-o kèzo dativo**) but lače and-o mirro živipen.

Žanav so trebal te avav butărno, pakivalo thaj te na avel manqe lažavž so me som rrom.

Bare _____ (**kamipen, ka-o jekhipen, o sociativ-instrumentàlo kèzo**)!

Tiro siklòvno,

O Adi

5. Ker jekh propozìcia and-i savi o alav „svàtură” te avel ka-o kèzo nominativo.

4 pùntură

Del pes o tèksto:

Savo si o drom amare čhibăqo?

Amari čhib si kerdi, sar vi aver čhibă, andar purane lava thaj andar lava line, e vrămaça, avere *čhibënθar*: lava purane vaj maj neve.

Kadja, and-i rromani čhib arakhas:

- *Indikane purane lava: angrusti, drakh, čhuri, gav, gono, jakh, jag, kangli, kham, khoro, mačo, muj, nakh, patrin, phabaj, piri, roj, sap, suv, šing, thav, žamutro, žukel* thaj aver. Vi nesave gina (*jekh, duj, trin, štar, deš, biš, šel*) thaj but *kernavnă* (*del, kerel, sovel, mereł*) si indikane.
- *persikane lava: ambrol, buzni, xer, khangeri, momeli, sir, tover, zen* th. a.
- *armenikane lava: dudum, grast, kočak* th. a.
- *osetikane lava: tirax, vordon* th. a.
- *xoraxane lava: majmùni, kùndra, kutia, kanzùr(k)a, sinia* th. a.
- *grekikane lava: còxa, drom, efta, enă, kòkalo, kakavi, klidin, luludĭ, oxto, papin, paraštuj, peinda, pètalo, rovli, sarànda, stadĭ, salivàri, sirimi, trãnda* th. a.
- *slavikane lava: dĭlgo, pùška, sĭta, zèleno, zmèo, žàmba, žĭlto* th. a.
- *rumunikane lava: atùnc, kùjbo, papùša* th. a.
- *magjarikane lava: pàprika, šarkàni (zmèo), šàrga* th. a.
- *germanikane lava* (and-o dialèkto „manuš”): *blùma (luludĭ), èpla (phabaj), grùndos (dibi), niglo (kanzùrka)* th. a.
- *maškarthemutne lava: gazèta, hotèlo, kompùtero, kongrèso, telefòno, televizòro* th. a.

A large rectangular area with rounded corners, containing 25 horizontal lines for writing. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page, providing a space for the student to write their answers.